

Inleiding in de Winti als een hulpverleningsmethode

*Lesmateriaal maatschappelijke oriëntatie,
Onderdeel traditionele hulpverlening
Collegestof voor de Nederlandse Opleiding Hindu Geestelijke
© drs Raj Gainda, Rotterdam 1 januari 2001.*

*Volgens mij kan Winti als een volwaardige
hulpverleningsmethode gezien worden omdat Winti:
een **theorie en filosofie** als basis, grondslag heeft;
een heldere **visie** aanwezig is op mensen, gedrag, problemen en
heling;
een procesmatige, **gefaseerde** methode voor probleemoplossing
kent;
diverse, specifieke **technieken** kent voor diagnose en interventie;
een **geschiedenis** heeft waarin de effectiviteit genoegzaam
aangetoond is;
voldoende **cliënten en hulpverleners** heeft die van de methode
gebruik maken;
wetenschappelijk onderzocht is en **literatuur** aanwezig is;
overdracht van de methode kent, ook al is dit merendeels in
besloten kring;
beschreven en beschouwde **casuïstiek** bevat, ook in de
Nederlandse situatie.*

Referentiekader

Winti (onzichtbare, geestelijke kracht) is de Surinaamse variant van een Afrikaanse geloofsovertuiging die in de ziel of geest verklaringen zoekt voor ongemak en leed in het leven. Dit geloof kent geen kerken maar wel priesters die de functie van geneesheer hebben.

Winti is een sociaal-religieuze cultuur van Afro-Surinaamse oorsprong die als levensbeschouwing de mens vanaf de geboorte tot de dood toevlucht en bijstand biedt. Door deze omschrijving wordt het duidelijk dat de Winticultuur bestaat uit diverse aspecten: Wintireligie, (godsdiens en beleving van het bovennatuurlijke) Wintigeneeskunst, Wintihulpverlening en Winti als bijvoorbeeld rouwverwerkingsmethode.

Winti is een religie waarvan de elementen voornamelijk uit Afrika afkomstig zijn en in Suriname met vooral de Nederlandse cultuur en godsdiensten tot een rijke godsdienst is uitgegroeid. Wooding (1972) is van mening dat Winti een Afro-Amerikaanse godsdienst is waarin het geloof in gepersonifieerde, bovennatuurlijke wezens centraal staat die van een mens bezit kunnen nemen en zijn bewustzijn uitschakelen, waarna zij verleden, heden en toekomst kunnen openbaren en ziekten van bovennatuurlijke aard kunnen genezen. Behalve een

geloof in bezetenheid brengende geesten zijn er de verering van de voorouders en de menselijke ziel die een belangrijke plaats innemen. In alle vormen van Winti bestaat er een schepper, een oppergod, meestal Anana of Grangado genoemd. Geesten uit het dodenrijk van de overledenen die Christelijk gedoopt zijn, worden Kabra's genoemd en geesten van overledenen die niet-christelijk gedoopt zijn worden Brofen genoemd.

De letterlijke betekenis van Winti is "wind of geest". De gedachte hierbij is, dat de geest evenals de wind overal aanwezig is. Winti's zijn goden en bovennatuurlijke krachten die, naast de voorouderverering, een belangrijke rol spelen in de Winticultuur. De Winticultuur kent een sterke gerichtheid op de natuur en het gemeenschapsleven. In Suriname, vooral in het Para-gebied, vervult het Wint-geloof een belangrijke functie in het dagelijkse, sociale leven. Het regelt, stuurt en structureert het menselijk gedrag en leidt tot sociaal acceptabel en zedelijk gedrag. Het stimuleert het gemeenschapsgevoel en de gezamenlijkheid, eenheid, liefde, harmonie en respect voor het leven, de natuur en het bovennatuurlijke. Ook nastrevenswaardig zijn: mededogen, tolerantie, vergevingsgezindheid, eenheid, verantwoordelijkheidsbesef, geduld, waardering van de rituelen, ceremonies, symbolieken, metaforen, normen en waarden die voortvloeien uit de filosofie, psychologie en religie van de Winti.

Alle geesten van overledenen worden Jorka's genoemd. Winti's zijn natuurgeesten die weer in subgroepen kunnen worden ingedeeld. Er is de Ziel die Kra of Jeje wordt genoemd en direct onder Anana staat. Wanneer gezegd wordt dat iemand Winti heeft, dan wordt daarmee bedoeld dat een natuurgeest bezit heeft genomen van zijn lichaam. In deze situatie is de persoon in staat dingen te doen die niet als normaal gelden: paranormaal. De Winti kan zaken duidelijk maken door via de persoon die bezeten is (in bezit is genomen) te spreken. Deze dient als medium en is naderhand niet in staat te vertellen wat er gebeurd is. Er is dan sprake van een tijdelijke vorm van geheugenverlies, dat niet nadelig is voor de persoon. Gebleken is dat de Creool zich pas bij het opkomen van andere etnische groepen in Suriname, sterk begon te richten naar kerk en Winti. Met name de rivaliteit tussen de etnische groepen heeft Winti levend gehouden en de invloed van de kerk (vooral de Zendingsgenootschap Evangelische Broeder Gemeente) versterkt. De kerken hadden na de afschaffing van de slavernij alle macht in de instituten die de weg naar een hogere sociale status markeerden. De kracht van de kerk kwam ook tot uitdrukking in het onderwijssysteem waar de leraren van de Rooms-katholieke kerk en de Evangelische Broeder Gemeente het dagelijkse leven van de leerlingen bepaalden. De kracht en invloed van de Nederlandse kerken namen pas af door de secularisatie die ook in Suriname ontstond. Dit ging gepaard met de bloei van Winti waarbij de nadruk kwam te liggen op 'het eigene' als verzet tegen de Westerse cultuur.

Overigens een interessant verzet omdat de creolen naast het geloof in de Winti ook een Nederlandse godsdienst aanhangen. Dat een persoon tegelijk in 2 religies gelooft en ze actief belijdt, is nogal uniek. Vooral omdat de Nederlandse godsdiensten de winti afkeuren, zelfs het belijden ervan verbieden. Ook is het niet zo dat de creool elementen van de Wint in zijn Rooms Katholicisme of EBG gedachten geïntegreerd heeft.

Volgens de Winti filosofie is iedereen vatbaar voor de Winti. Beter gezegd: iedereen krijgt bij de geboorte al in zekere mate de 7 basis Winti's mee, althans de potentie om de basiswinti's te ontwikkelen. De 7 basis-winti's zijn:

Aisa

Fudu

Ingi (Indiaan)

Bus Ingi (Bosindiaan)

Apuku

Akantasi

Kromanti

Andere bovennatuurlijke wezens zijn bijvoorbeeld de Bakru, Leba, Kabra (geest van een overleden familielid).

Winti als een sociaal-cultureel systeem of instituut heeft bijzondere belangstelling voor de natuurlijke hygiëne en voeding. Er zijn voorschriften om de natuur niet te vervuilen en in specifieke situaties voedselvoorschriften in acht te nemen. Zo mag iemand die de geest (Kra) heeft geen rund of varkensvlees eten. Dit wordt tref of trefu genoemd. Bij het overtreden van deze regels zal de geest niet meer functioneren. Bovendien kan het overtreden van een tref de oorzaak van een ziekte zijn, waarbij huiduitslag en dergelijke verschijnselen die lijken op een allergische reactie optreden. Winti gaat gepaard met verschillende rituelen, die Muler (1988) als volgt beschrijft:

- rituelen die betrekking hebben op de belangrijke levensfasen van de mens. Bij de geboorte wordt het kind middels het doopproces in de gemeenschap gebracht. Bij het volwassen worden, behoort het meisje zich van de dorpsgemeenschap af te zonderen indien zij zou menstrueren (zij is dan onrein). De jongen wordt op twaalfjarige leeftijd geïnitieerd (gebad en gekleed) tot man. Ik merk nogmaals op dat naast deze rituelen binnen de Winticultuur geen specifieke aandacht wordt besteed aan jongeren;
- preventie rituelen. Deze dienen om de gemeenschap te beschermen tegen mogelijk kwaad;
- de genezingsrituelen. Deze rituelen gaan gepaard met gebeden en offers.

Winti en rouwverwerking

Een zeer aansprekend voorbeeld zijn de psychische problemen die kunnen ontstaan wanneer bij het overlijden van een familielid geen juiste rouwrituelen gehouden zijn of goede rouwverwerking heeft plaatsgevonden door de nabestaanden.

Het komt namelijk voor dat bij het overlijden van een persoon het normale leven van de nabestaanden die het Wintigeloof belijden totaal ontregeld is.

In enkele gevallen is het zelfs zo erg dat zij professionele hulp nodig hebben. De wijze waarop de nabestaanden de gevoelens beleven en uiten is volgens Stephen (1995) sterk cultuur gebonden. In het geval waarin een nabestaande hulp nodig heeft bij het rouwverwerkingsproces, kunnen drie vormen onderscheiden worden:

1. acute rouw (normaal) bij het plotseling wegvallen van een geliefd persoon;

2. uitgestelde rouw (afwijkend);
3. vertraagde rouw (afwijkend).

Kenmerken van acute rouw:

- psychosomatische klachten als angst, huilbuien, teruggetrokkenheid en slaapstoornissen ontstaan;
- bovenmatige bezorgdheid en voortdurende bezigheid met het beeld van de overledene;
 - schuldgevoelens (zich verwijten maken);
- vijandige reacties. Indien men iemand verdenkt van boze magie, wordt deze vijandig bejegend;
- verlies van gebruikelijke gedragspatronen waardoor er tijdelijk een emotionele verandering van de persoonlijkheid optreedt.

Kenmerken van uitgestelde en vertraagde rouw:

- overdreven werklust van de nabestaande, waardoor deze niet aan rouwverwerking toekomt;
- indien er naderhand toch een vertraagde rouwverwerking plaatsvindt is het tempo zo laag dat het geruime tijd duurt voordat de psyche van de persoon weer normaal functioneert.

Vermeldenswaard is de regel dat bij overlijdensceremonieën er bij het afscheid nemen van de overledene geen traanvocht op het lijk mag vallen, anders ontstaat er een ongewild contact met de geest van de overledene. Het gevolg hiervan kan zijn dat degene die dit overkomt in problemen kan geraken. De persoon zou hallucinaties en visioenen kunnen krijgen die slechts behandeld kunnen worden met een badritueel (prati-watra).

Voor Creolen ligt het onderscheid tussen magisch denken en “normaal” denken minder scherp dan bij de westerlingen. Bij het onderzoeken van iemands fantasieën en het beoordelen van zijn realiteitszin zal het bij de op traditie steunende Creoolse Surinamer moeilijker zijn om een grens te trekken. De waanbeleving verschilt per cultuur. Bij de Creoolse Surinamer is dit vaak magisch gekleurd. Volgens Stephen (1990) zijn een aantal veel voorkomende wanen :

- **achtervolgingswaan.** De waan dat men achtervolgd wordt of dat er een complot bestaat. De reacties hierbij zijn dat de cliënt op de vlucht slaat of zijn achtervolgers te lijf gaat. Dit kan aanleiding geven tot gevaarlijke situaties;
- **beïnvloedingswaan.** De waan beïnvloed te worden door een andere persoon, straling, boze invloeden met magische kracht via elektriciteit, door burens of de televisie. Een persoon met een waan kan een hele familie beïnvloeden en opzetten tegen andere mensen door bijvoorbeeld iemand te beschuldigen van wisi. Of obia, zwarte magie, (beïnvloeding d.m.v. boze krachten). Deze achterdocht beperkt zich niet tot kennissen, vrienden en familie, maar wordt uitgebreid tot de hele omgeving, kortom alles en iedereen;
- **betrekkingswaan.** Allerlei gebeurtenissen in het dagelijks leven kunnen betrokken worden in de waan. De grenzen tussen fantasie en realiteit zijn vervaagd. Het normale bewustzijn is met magisch denken geïnfiltreerd. Houdt in dat van allerlei toevallige waarnemingen en gebeurtenissen gedacht wordt

dat ze niet toevallig zijn, maar een speciale betekenis hebben voor de betrokken;

- **hypochondrische waan.** De waan aan een ziekte te lijden terwijl dit in werkelijkheid niet zo is. Er bestaat een sterke preoccupatie met het lichaam en de ingebeelde kwaal. De cliënt denkt bijvoorbeeld bij het zien van een onschuldige wondje aan een ernstige ziekte zoals kanker te lijden; sterker noch, weet zeker dat het kanker is;
- **schuldwaan.** De waan dat men ergens schuldig aan is, en soms ook de verwachting gestraft te worden terwijl dit niet in overeenstemming is met de realiteit. Dat men ergens voor moet boeten en verplicht is allerlei zaken op zich te nemen, vanwege een bepaalde gebeurtenis, zonder dat dit met de werkelijkheid in overeenstemming is.

Sommige verschijnselen van de cliënt duiden op problemen van magische aard die alleen door Wintideskundigen d.m.v. rituelen verholpen kunnen worden. Vaak is er dan ook sprake van een symbolische betekenis. Dat geldt bijvoorbeeld bij het zien van de verschijning van een vooroudergeest of Wintigeest. Genoemde verschijnselen hebben binnen de Winticultuur betrekking op de vooroudergeesten. Verschijnselen of denkbeelden die met de voorouder- of Wintigeesten te maken hebben zijn onder andere:

- het zien van een ruiter te paard, meestal in de nacht;
- het horen van voetstappen van paarden;
- het zien van een vrouwelijk figuur met een mand op het hoofd;
- het zien van een vrouw in traditionele klederdracht;
- het zien van een onwerkelijke diervoorstelling, bijvoorbeeld een uitermate grote hond.

Concreet gedrag van de cliënt waaruit blijkt dat er problemen zijn en de oorzaken die de Wintideskundige of de familie van de cliënt aan deze problemen toekennen zijn:

- apathisch, depressief en inactief gedrag. De cliënt heeft een dikke buik, vermagerd sterk, heeft geen eetlust.

Oorzaak: een ontstemde (uit balans geraakte) eigen geest of gebrouilleerde vooroudergeesten;

- schuwheid, depressief, apathisch gedrag en in zich zelf gekeerd. Oorzaak: ogri-ai (boze oog) de uitstraling van een kwaadaardige persoon;
- visioenen, onrust en angstaanjagende dromen, nachtmerries.

Oorzaak: fudu (zwarte magie) is door iemand toegepast op de persoon;

Vanuit het oogpunt van de cliënt hebben de (huis)arts en de medicijnman hun eigen deskundigheid en functie. Beiden bekleden sociaal gezien een vertrouwenspositie en bij beiden deponeert de cliënt zijn problemen. Bij Winti gebeurt de heling in het openbaar en werken familie en gemeenschap mee aan de behandeling van de cliënt.

Bij de Wintibehandeling worden de cliënt en zijn familie verantwoordelijk gesteld voor het opvolgen en uitvoeren van de adviezen en voorschriften met betrekking tot de rituelen.

Hulpverlening

Op het moment dat de cliënt bij de hulpverlener komt, is het al een teken dat hij de situatie als een probleem ervaart en hulp van de traditionele hulpverlener nodig heeft, meestal heeft men niet voldoende baat gevonden van de gevestigde hulpverlening.

In Suriname is de gezondheidszorg vooral gericht op de lichamelijke geneeskunde. Psychische problemen worden veelal in familieverband opgelost. Bij lichamelijke klachten zal de Creoolse cliënt zich eerst tot een arts wenden. Als de cliënt niet de hulp krijgt die hij verlangt, zal hij vinden dat hier geen sprake is van een normale (dokters)ziekte en hulp in een andere richting gaan zoeken. In dit proces is vooral de rol van de Bonuman als hulpverlener belangrijk. Deze neemt immers de rol van de psychiater of psychotherapeut in om op deze sociaal verantwoorde manier een oplossing voor de cliënt te vinden. Op het gebied van de psychische gezondheid geeft met name Wooding (1992) aan dat zowel in Suriname als in Nederland Winti een essentiële rol speelt. Genezing van de psychische problemen kan alleen binnen een bepaalde cultuur plaatsvinden. Ziekte en genezing in deze context zijn immers cultuurgebonden. Wanneer een Creool ziek wordt en de oorzaak van de ziekte toeschrijft aan metafysische elementen, dan is genezing ook alleen mogelijk als daaraan aandacht wordt besteed. Dit kan binnen de Winti cultuur. Winti laat immers toe dat iemand zich anders gedraagt dan van hem vereist wordt in een "normale" dagelijkse situatie. De emotionele ontlading vermindert de spanning op de psyche en biedt de mogelijkheid om blokkades in de communicatie teniet te doen. De noodzaak van de blokkade kan weg genomen worden doordat het verdrongene is verwerkt. Het verdrongene wordt verwerkt doordat de persoon in de extase opnieuw wordt geconfronteerd met zijn daden.

Het stellen van een diagnose (koti luku) is een oude traditie die is samengesteld uit Afrikaanse en indiaanse elementen. De toepassing in Nederland vindt op dezelfde wijze plaats. Het is een zuiver spirituele activiteit, die het menselijk verstand dikwijls te boven gaat. Deze ceremonieën zijn gebaseerd op oude overleveringen die een diagnose stellen bij fysieke of psychische verschijnselen. Hierbij is het noodzakelijk rekening te houden met de verschillende geestelijke machten, die de ziekte veroorzaakt kunnen hebben.

Het kan de Winti van de persoon zelf zijn die straft. Ook kan het een straf van de familiewinti zijn: in dit geval kunnen meerdere familieleden ziek worden.

Binnen de Winti kent men de:

Obia-man. Hij is een medicijnman die positieve magische handelingen verricht;

De Bonu-man (weldoener). Hij is een genezer van magische en etherische ziekten (magische ziekten worden veroorzaakt door een mens met behulp van een bovennatuurlijke wezen en etherische door het bovennatuurlijke wezen zelf);

Luku-man (ziener) iemand die via diagnose de oorzaak van de ziekte vaststelt.

Sabi-man (weter, wijsheer, raadgever)

Dresi-man (medicijnman, geneesheer, kruidendokter)

Boskopu-man (boodschapper, medium)
Futu-boy (loopjongen, vertolker, medium)
Wakti-man (wachthouder, bewaker).

Hoewel er steeds van “man” sprake is, kunnen de personen ook vrouwen zijn.

Volgens Wooding (1984) rekent een echte (goede) Lukuman traditioneel 32 cent per behandeling. Soms moet de cliënt een fles rum en een paar sigaren meenemen. Er is geen formele opleiding tot Lukuman of Bonuman. Men wordt Bonuman door een geest te “erven” van de voorouders. Het enige dat men kan ondernemen om Bonuman te worden is het zoeken van een geest zonder levende familieleden. Deze houden zich op in het bos. Wanneer een geest meegaat en blijft, betekent dit dat de persoon ter zake kundig is (Wooding, 1972). Het krijgen van de geest is een bovennatuurlijke gebeurtenis. Net als bij vele andere alternatieve genezers is het moeilijk vast te stellen wie bonafide en wie malafide genezer is. Bij de cliënten wordt vaak via mond tot mond reclame en verwijzing door familie en vrienden vastgesteld of iemand een goede genezer is.

De hulpverlener (Lukuman) zal na een diagnose de cliënt inzicht proberen te geven hoe de ziekte is ontstaan, bijvoorbeeld of de ziekte is ontstaan ten gevolge van een geest die ontstemd is (“boze geest”) of een persoon die de cliënt kwaad wil doen. Maar voordat de Lukuman aan deze fase gaat beginnen is het van belang dat de cliënt zich rustig en veilig voelt. Iemand die Surinaams-Creoolse cliënten behandelt, moet veel begrip en inlevingsvermogen hebben, en dat betekent vaak kennis van Winti. In de Winticultuur komen namelijk verschillende niet-alledaagse verschijnselen voor. Vele zouden in Nederland als psychiatrische stoornissen gezien kunnen worden. Hoewel onder de magische verschijnselen ook psychopathologie gevonden kan worden, moeten niet alle verschijnselen in de Winti gerekend worden tot psychopathologie. De vele magische verschijnselen en psychiatrische stoornissen, die op elkaar lijken, zijn in oorsprong totaal verschillend. De Lukuman kan door zijn magische spiegel in het verleden en in de toekomst kijken. Hij kan mensen tot bovennatuurlijke prestaties bewegen. Voorbeelden hiervan zijn, dat hij mensen in vuur kan laten staan, hen gedurende lange tijd onder water laten blijven en hen de kracht van wilde dieren geven. Het bijzondere is dat na het ontwaken uit de trance bij het medium geen letsels zijn aan te tonen van de bovennatuurlijke dingen die hij ze heeft laten doen. Het medium kan zich niets herinneren. Over het algemeen zal bij de hulpvraag aan de Bonuman eerst een intake aan de diagnose vooraf gaan. Hij heeft gegevens nodig over de persoonlijke situatie van de cliënt en wat er tot nu toe aan hulpverlening gedaan is. Verder heeft hij ook informatie over het gezin en de familie nodig. De Lukuman kijkt hierbij naar het totale wezen van de cliënt, dat in direct contact staat met het verleden (voorouders) en met de naaste omgeving (familie). Deze grootheden beïnvloeden het welzijn van de cliënt, beïnvloeden zijn gezondheid en dus ook de klacht.

De intake fase is een spirituele activiteit, waarbij de Bonuman of Lukuman uitgaat van een aantal hypothesen met betrekking tot de klacht van de cliënt. Zo zou het best mogelijk kunnen zijn dat verschillende geestelijke machten de ziekte veroorzaakt hebben of dat het de Winti van de persoon zelf is die hem straft.

In dit kader zegt Buyne (1988) dat de oorzaken van de ziekte teruggevoerd kunnen worden tot twee groepen, te weten: een gespannen situatie of een boosaardige beïnvloeding.

Na de intake volgt de **diagnose**. Bij de vaststelling van de diagnose wordt ook gebruik gemaakt van de informatie die voorouders in dromen en visioenen geven. Bij het vaststellen van de **hypothesen** voert de Lukuman een ritueel uit met zijn eigen Winti of nadat de cliënt op een traditionele bank heeft plaatsgenomen met de winti van de cliënt. In sommige gevallen raken ze beiden in trance en communiceert de Lukuman met de Winti. Hij ondervraagt deze en krijgt ondermeer informatie omtrent de problematiek en tevens advies voor de behandeling. Het mag duidelijk zijn dat de Lukuman over de klachten en symptomen heen kijkt naar het totale wezen van de cliënt. Dat wezen staat in directe relatie met het verleden (voorouders) en met de naaste omgeving (familie). Deze grootheden bepalen zijn wel en wee, beïnvloeden zijn gezondheid en dus ook de klacht waarmee hij zich naar de Lukuman wendt. De procedure is als volgt: De Lukuman draagt tijdens het ritueel een speciaal gewaad en neemt plaats aan een kleine tafel waarop enkele speciale gewijde attributen met goddelijke kracht liggen om een diagnose vast te stellen. Hij sprenkelt vervolgens uit een kalebas water en prevelt formules. Hiermee roept hij de Wintigeest op met een bepaalde formule. Na dit gedaan te hebben rookt hij een sigaar en drinkt een glaasje rum. Hierna begint hij zich te concentreren, pakt een saka (maraka, een muziekinstrument) en rammelt hiermee. Enkele ogenblikken later raakt hij bevangen door zijn Wintigeest en is hij in trance. (Zie colleges over spirituele communicatie en interactie)

De behandeling bestaat uit drie belangrijke oerelementen, namelijk: het plantenrijk, de goden en de voorouders. Een gangbare opvatting is dat de Bonuman als bemiddelaar optreedt tussen de mens en de geestenwereld, waarbij hij geesten oproept met genezende kracht om het lichaam te beïnvloeden en de ziekte te genezen. De Winti therapie wordt als voorbeeld gezien van het aanwenden van een goede kracht door middel van rituelen. De behandeling is vooral gericht op oorzaakbestrijding en is gebaseerd op het idee de invloed van Wintigeesten te veranderen of zelfs weg te nemen zonder de omgeving te veranderen.

Voor **de genezing** of heling is de uitoefening van de dans (Winti-dansi) essentieel. De mens raakt in de rituele dans verbonden met de natuur, de kosmos, en de totale schepping.

In de dans kunnen emoties zoals vrolijkheid, verdriet of opgekropte gevoelens en andere boodschappen uit het dagelijkse leven tot uiting komen. De dansen zijn zeer uiteenlopend van karakter. Dat hangt samen met de verschillen tussen de Winti's. Aan de dans kan men herkennen welke Winti aanwezig is. De rituele dansen vinden meestal plaats van acht uur in de avond tot de volgende ochtend zes uur.

Bij het genezingsproces zijn kruiden, kruidenbaden en magische gebruiksvoorwerpen essentieel. Een kruidenbad wordt voor verschillende doeleinden gebruikt:

- het gunstig stemmen of het oproepen van de desbetreffende Winti;
- het in trance brengen van een persoon;
- het stellen van een diagnose;
- het uitvoeren van een ritueel;
- toepassing tijdens de behandeling of genezing (bijvoorbeeld het uitdrijven van geesten);
- als bescherming tegen boze invloeden.

Het instrumentarium van de Bonuman bestaat uit een aantal gebruiksvoorwerpen die na inwijding sacraal worden gebruikt. Zij ontleen hun kracht aan dit inwijdingsritueel en zijn vaak van origine gewone gebruiksvoorwerpen, die later een religieuze betekenis krijgen.

De voorwerpen zijn:

- driehoefijzer - als afweer tegen boze geesten;
- ei – om ziekte te genezen, beïnvloeding, afweer, offerande;
- kaarten – om magische problemen vast te stellen;
- kaarsen – symbool van licht, reinheid, verbinding met het bovennatuurlijke;
- kopercenten – als bezweringsmiddel;
- kalebas – dient als bezweringsmiddel;
- krijt – als bezweringsmiddel, bijvoorbeeld voor het maken van rituele tekeningen en offerandes;
- katoenen lappen – in verschillende kleuren, vooral bij een scheidingsritueel;
- saka (maraka) – muziekinstrument om wintigeesten op te roepen;
- papamonie – kaurischelp, een belangrijk bezweringsmiddel;
- pimba – aardeklei, symbool van kracht en stabiliteit; is rustgevend (een attribuut voor alle Wintigeesten);
- spiegel – om diagnose te stellen, te zien;
- onweersteent – om Winti te behandelen.

Met hun reis naar Nederland hebben de Creolen hun Winti meegenomen. Migratie is voor de betrokkenen vaak een stressvolle ervaring. De migrant heeft zowel te maken met het verlaten van de eigen, vertrouwde culturele omgeving, als met het binnenkomen en je weg moeten vinden in de nieuwe (culturele) omgeving. Dit brengt angst en onzekerheid met zich mee. Dit, in combinatie met de veelal lage sociaal-economische situatie en eventuele andere (gezins-) problemen, kan ervoor zorgen dat de verwerking van deze (migratie)stress stagneert. Winti schrijft deze angst en onzekerheid toe aan een verstoring van de Kra (ziel). Wanneer men met behulp van Winti weer in het reine komt met zichzelf en zijn Kra, wordt ruimte en energie gecreëerd om ook aan externe factoren te werken. Bijvoorbeeld migranten die nog in de gewenningsfase verkeren. Zij kunnen met behulp van Winti aan een stukje identiteitsbepaling werken. Wanneer zij stevig in hun schoenen staan kunnen ze de confrontatie met en integratie in de nieuwe cultuur beter aan.

Zoals in bijna elke alternatieve geneeswijze het geval is, kunnen er ook binnen de Winti een groep mensen zijn die zich presenteren als genezers, maar meer schade aanrichten dan goed doen. Leken kunnen namelijk moeilijk doordringen tot de geheimen van Winti vanwege hun gebrek aan voorkennis. Hier komt nog bij dat de echte ingewijden hun geheime kennis niet of zeer voorzichtig prijsgeven aan buitenstaanders. De cliënten worden dus met meer problemen opgezadeld, omdat de nep-Lukuman exorbitant hoge bedragen in rekening brengt en de mensen uiteindelijk toch niet kan helpen.

Literatuur

Buyne, O.H. (1988). Winti in de gezondheidszorg. In: Winti religie: Een Afro Surinaamse godsdienst in Nederland. Derveld, F.E.R. & Noordegraaf, N. (red.). Amersfoort: Academische uitgeverij Amersfoort b.v.

Derveld, F.E.R. & Noordegraaf, N. (1988). Winti religie: Een Afro-Surinaamse godsdienst in Nederland. Amersfoort: Academische uitgeverij Amersfoort b.v.

Muler, C.R. (1988). Winti: pleidooi voor een dialoog. In: Winti religie: Een Afro-Surinaamse godsdienst in Nederland. Derveld, F.E.R. & Noordegraaf, N. (red.). Amersfoort: Academische uitgeverij Amersfoort b.v.

Stephen, H.J.M. (1990). Winti en psychiatrie. Geneeswijze als spiegel van een cultuur: Uitgeverij Karnak Amsterdam .

Stephen, H.J.M. (1995). Winti en hulpverlening. Amsterdam.: Uitgeverij Karnak Amsterdam

Wooding C.J. (1972). Winti een Afro- Amerikaanse Godsdienst in Suriname. Meppel: Krips.Retro.

Wooding, C.J. (1984). Geesten genezen. Ethnopsychiatrie als nieuwe richting binnen de Nederlandse antropologie. Groningen: Uitgeverij Konstapel.